שם פרטי: _____ שם משפחה: _____ כיתה: _____

סוגי משפטים והמרות

דף עבודה

1 **פשוט, מאוחה או מורכב?**

א. הנהג עצר ליד התחנה, והנוסעים ירדו.

○ פשוט ○ מאוחה ○ מורכב

ב. אם תתאמנו בקביעות, תשתפרו.

○ פשוט ○ מאוחה ○ מורכב

ג. השחקנים והמאמן חגגו את הניצחון.

○ פשוט ○ מאוחה ○ מורכב

ד. ברור לכולם שהמצב השתנה.

○ פשוט ○ מאוחה ○ מורכב

ה. החנות נסגרה מוקדם, ולכן לא קנינו דבר.

○ פשוט ○ מאוחה ○ מורכב

2 **מצאו בכל משפט מורכב את הפסוקית ואת מילת השעבוד, וכתבו את סוג הפסוקית.**

משפט	פסוקית	מילת שעבוד	סוג הפסוקית
המורה ביקשה שנגיע בזמן.			
נשארנו ערים עד שהסרט נגמר.			
הדירה שבה גדלתי נמכרה.			
יצאנו מוקדם כדי שלא נאחר.			

3 **הרכיבו משפט מורכב משני המשפטים בעזרת מילת השעבוד שבסוגריים. כתבו רק את הפסוקית החסרה.**

א. הכביש היה חסום. נסענו בדרך אחרת. (מפני ש־) – _____ , נסענו בדרך אחרת.

ב. היה קר מאוד. יצאנו לריצה. (אף על פי ש־) – _____ , יצאנו לריצה.

ג. תשלחו את הטופס. תקבלו אישור. (אם) – _____ , תקבלו אישור.

4 המירו את המשפט המורכב למשפט מאוחה. השלימו את החלק החסר.

א. מכיוון שהמחשב נתקע, איבדתי את הקובץ. - המחשב נתקע, _____ איבדתי את הקובץ.

ב. אף על פי שהתאמנו, הפסדנו. - התאמנו, _____ הפסדנו.

הספרייה שחזרה לחיים*

1 | הספרייה השכונתית עמדה סגורה כמה שנים, כי לא היה מי שיפעיל אותה. קבוצת תושבים החליטה לשנות את המצב. הם ניקו את המבנה, אספו ספרים מהשכנים וגייסו מתנדבים.

4 | כשהספרייה נפתחה מחדש, הגיעו אליה עשרות ילדים. היום מתקיימות בה שעות סיפור, חוגי קריאה ומפגשים עם סופרים. המתנדבים מקווים שהעירייה תתמוך בפעילות, אבל בינתיים הם ממשיכים לבד.

* נכתב על ידי דורון נחמיאס, 2017. מתוך: «מסלולים» - מגזין לנוער.

6 לפי הקטע «הספרייה שחזרה לחיים»: כתבו ליד כל משפט את סוגו (פשוט, מאוחה או מורכב) והסבירו בקצרה.

א. הספרייה השכונתית עמדה סגורה כמה שנים, כי לא היה מי שיפעיל אותה.

ב. הם ניקו את המבנה, אספו ספרים מהשכנים וגייסו מתנדבים.

ג. כשהספרייה נפתחה מחדש, הגיעו אליה עשרות ילדים.

ד. המתנדבים מקווים שהעירייה תתמוך בפעילות, אבל בינתיים הם ממשיכים לבד.

7 פרקו את המשפט הבא לשלושה משפטים פשוטים: «התושבים, שרצו לפתוח את הספרייה מחדש, אספו ספרים מהשכנים כדי שיהיה מה להשאיל».

8 נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.

א. משפט ארוך הוא תמיד משפט מורכב. נכון / לא נכון

ב. במשפט מאוחה כל חלק יכול לעמוד בפני עצמו. נכון / לא נכון

ג. פסוקית ממלאת תפקיד תחבירי במשפט העיקרי. נכון / לא נכון

ד. «אבל» היא מילת שעבוד שפותחת פסוקית. נכון / לא נכון

9 **כתבו את הרעיון «התחבורה הציבורית השתפרה, ולכן יותר אנשים משאירים את הרכב בבית» בשלושה מבנים: מאוחה, מורכב ופשוט.**

10 **מיינו את מילות החיבור: מה מחבר משפט מאוחה ומה פותח פסוקית?**

אבל	לכן	או	כאשר	כדי ש־	אף על פי ש־	אולם	אם

משפט מאוחה	פסוקית במשפט מורכב

11 **פרקו את המשפט המאוחה לשני משפטים עצמאיים. כתבו את המשפט השני.**

א. האוטובוס איחר, ולכן הגענו מאוחר. - האוטובוס איחר. _____

ב. הם רצו לטייל, אבל ירד גשם. - הם רצו לטייל. _____

12 **קראו את המשפט «המורה ביקשה שכל תלמיד יביא ספר שהוא אוהב». נכון או לא נכון?**

א. זה משפט מורכב. נכון / לא נכון

ב. יש בו פסוקית מושא. נכון / לא נכון

ג. «שהוא אוהב» היא פסוקית תיאור. נכון / לא נכון

תשובות – סוגי משפטים והמרות

1 פשוט, מאוחה או מורכב?

א. הנהג עצר ליד התחנה, והנוסעים ירדו.

○ פשוט ● **מאוחה** ○ מורכב

ב. אם תתאמנו בקביעות, תשתפרו.

○ פשוט ○ מאוחה ● **מורכב**

ג. השחקנים והמאמן חגגו את הניצחון.

● **פשוט** ○ מאוחה ○ מורכב

ד. ברור לכולם שהמצב השתנה.

○ פשוט ○ מאוחה ● **מורכב**

ה. החנות נסגרה מוקדם, ולכן לא קנינו דבר.

○ פשוט ● **מאוחה** ○ מורכב

2 מצאו בכל משפט מורכב את הפסוקית ואת מילת השעבוד, וכתבו את סוג הפסוקית.

משפט	פסוקית	מילת שעבוד	סוג הפסוקית
המורה ביקשה שנגיע בזמן.	**שנגיע בזמן**	**ש־**	**מושא**
נשארנו ערים עד שהסרט נגמר.	**עד שהסרט נגמר**	**עד ש־**	**תיאור זמן**
הדירה שבה גדלתי נמכרה.	**שבה גדלתי**	**ש־**	**לוואי**
יצאנו מוקדם כדי שלא נאחר.	**כדי שלא נאחר**	**כדי ש־**	**תיאור תכלית**

3 הרכיבו משפט מורכב משני המשפטים בעזרת מילת השעבוד שבסוגריים. כתבו רק את הפסוקית החסרה.

א. הכביש היה חסום. נסענו בדרך אחרת. (מפני ש־) – **מפני שהכביש היה חסום**, נסענו בדרך אחרת.

ב. היה קר מאוד. יצאנו לריצה. (אף על פי ש־) – **אף על פי שהיה קר מאוד**, יצאנו לריצה.

ג. תשלחו את הטופס. תקבלו אישור. (אם) – **אם תשלחו את הטופס**, תקבלו אישור.

4 המירו את המשפט המורכב למשפט מאוחה. השלימו את החלק החסר.

א. מכיוון שהמחשב נתקע, איבדתי את הקובץ. – המחשב נתקע, **ולכן** איבדתי את הקובץ.

ב. אף על פי שהתאמנו, הפסדנו. – התאמנו, **אבל** הפסדנו.

6 **לפי הקטע «הספרייה שחזרה לחיים»: כתבו ליד כל משפט את סוגו (פשוט, מאוחה או מורכב) והסבירו בקצרה.**

א. הספרייה השכונתית עמדה סגורה כמה שנים, כי לא היה מי שיפעיל אותה. ← **מורכב – פסוקית סיבה «כי לא היה מי שיפעיל אותה»**

ב. הם ניקו את המבנה, אספו ספרים מהשכנים וגייסו מתנדבים. ← **פשוט – נשואים כוללים (ניקו, אספו, גייסו)**

ג. כשהספרייה נפתחה מחדש, הגיעו אליה עשרות ילדים. ← **מורכב – פסוקית זמן «כשהספרייה נפתחה מחדש»**

ד. המתנדבים מקווים שהעירייה תתמוך בפעילות, אבל בינתיים הם ממשיכים לבד. ← **מאוחה – שני חלקים עצמאיים המחוברים ב«אבל» (ובחלק הראשון פסוקית מושא)**

7 **פרקו את המשפט הבא לשלושה משפטים פשוטים: «התושבים, שרצו לפתוח את הספרייה מחדש, אספו ספרים מהשכנים כדי שיהיה מה להשאיל».**

תשובה אפשרית: התושבים רצו לפתוח את הספרייה מחדש. הם אספו ספרים מהשכנים. הם רצו שיהיה מה להשאיל.

8 **נכון או לא נכון? תקנו את המשפטים הלא נכונים.**

א. משפט ארוך הוא תמיד משפט מורכב. **לא נכון** – גם משפט ארוך יכול להיות פשוט, למשל משפט בעל חלקים כוללים.

ב. במשפט מאוחה כל חלק יכול לעמוד בפני עצמו. **נכון**

ג. פסוקית ממלאת תפקיד תחבירי במשפט העיקרי. **נכון**

ד. «אבל» היא מילת שעבוד שפותחת פסוקית. **לא נכון** – «אבל» מחברת חלקים של משפט מאוחה.

9 **כתבו את הרעיון «התחבורה הציבורית השתפרה, ולכן יותר אנשים משאירים את הרכב בבית» בשלושה מבנים: מאוחה, מורכב ופשוט.**

תשובה אפשרית: מאוחה: התחבורה הציבורית השתפרה, ולכן יותר אנשים משאירים את הרכב בבית. מורכב: מפני שהתחבורה הציבורית השתפרה, יותר אנשים משאירים את הרכב בבית. פשוט: בזכות שיפור התחבורה הציבורית יותר אנשים משאירים את הרכב בבית.

10 **מיינו את מילות החיבור: מה מחבר משפט מאוחה ומה פותח פסוקית?**

משפט מאוחה	פסוקית במשפט מורכב
אבל, לכן, או, אולם	כאשר, כדי ש־, אף על פי ש־, אם

11 **פרקו את המשפט המאוחה לשני משפטים עצמאיים. כתבו את המשפט השני.**

א. האוטובוס איחר, ולכן הגענו מאוחר. - האוטובוס איחר. **בגלל זה הגענו מאוחר.**

ב. הם רצו לטייל, אבל ירד גשם. - הם רצו לטייל. **אולם ירד גשם.**

12 **קראו את המשפט "המורה ביקשה שכל תלמיד יביא ספר שהוא אוהב". נכון או לא נכון?**

א. זה משפט מורכב. **נכון**

ב. יש בו פסוקית מושא. **נכון**

ג. "שהוא אוהב" היא פסוקית תיאור. **לא נכון** - "שהוא אוהב" היא פסוקית לוואי של "ספר".

✏️ **תרגול נוסף משלי: כתבו שלושה משפטים או דוגמאות משלכם לנושא של הדף, ובדקו אותם עם חבר או חברה.**